

ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์พัฒนาการ : กรอบกรอบทางอุดมการณ์ของระบบทุนนิยมโลก*

สุธี ประศาสน์เศรษฐ

บทความนี้มุ่งที่จะอภิปรายถึงแง่มุมบางประการของการสร้างและเผยแพร่ทฤษฎีและนโยบายว่าด้วยการพัฒนาอันเป็นแนวทางที่ประเทศกำลังพัฒนาส่วนใหญ่ยึดถือปฏิบัติอยู่ ทฤษฎีและนโยบายดังกล่าวนี้เป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการขยายตัวของระบบทุนนิยมออกไปในระดับโลก ในบรรดาวิชาการต่าง ๆ ที่พัฒนาขึ้นในกลุ่มทุนนิยมศูนย์กลาง(Central capitalism)นั้น **วิชาเศรษฐศาสตร์พัฒนาการ**ได้เป็นวิชาหนึ่งที่ได้เกิดขึ้นเพื่อรับใช้กระบวนการแบ่งงานทำระหว่างประเทศแบบใหม่โดยทำหน้าที่เป็น กรอบทางอุดมการณ์ (Ideological superstructure) ที่ทรงพลังอย่างหนึ่งในโลกทุนนิยม องค์การที่มีบทบาทสำคัญในการสร้างและเผยแพร่ทฤษฎีและนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจได้แก่บรรดามูลนิธิเพื่อการกุศล ซึ่งอยู่ภายใต้การควบคุมของบริษัทข้ามชาตินั้นเอง

ด้วยเหตุนี้จึงมีความจำเป็นอันเร่งด่วนที่ นักวิชาการจากโลกที่สามจะต้องสร้างทฤษฎีที่เป็นอิสระของตนเองขึ้นมา โดยมุ่งให้บรรลุผลถึงทฤษฎีที่มีรากฐานมาจากประวัติศาสตร์ที่เป็นจริง และจากประสบการณ์ในปัจจุบันของสังคมโลกที่สาม โดยที่ทฤษฎีนี้สามารถตอบสนองความต้องการ และความไม่มั่นคงของประชาชนได้อย่างแท้จริงเพราะหากจะกล่าวให้ถึงที่สุดแล้ว การพัฒนาถือว่าการพัฒนาของประชาชนนั่นเอง

* จากบทความเรื่อง "A Note on Socio-economic Determinants of Development Theory and Policy," เสนอในการประชุมหัวข้อ Issues in Development Studies in Asean Countries ซึ่งจัดโดย Regional Institute of Higher Education and Development (RIHED), ARTEP and the University of Malaya, MALAYSIA, December, 1981. ผู้เขียนขอขอบคุณคุณเปรี๊ยะรัตน์ โล่ห์วิสุทธิ์ และ คุณวิภาพันธ์ ก่อเกียรติจิธร ที่ได้ช่วยแปลบทความชิ้นนี้จากภาษาอังกฤษอย่างไรก็ตาม ผู้เขียนก็ขอรับผิดชอบในข้อความที่แปลทั้งสิ้น.

รากฐานทางเศรษฐกิจและสังคมของทฤษฎีเศรษฐศาสตร์พัฒนาการ

ก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 นั้น ประเทศพัฒนาแล้ว หรือที่คนทำอาณานิคมมุ่งสนใจอยู่กับการสร้างเสถียรภาพให้กับเศรษฐกิจในอาณานิคมของตนเอง การเรียนการสอนถึงปัญหาต่าง ๆ ใน “เขตล่าหลัง” ในสมัยนั้นประกอบเป็นส่วนหนึ่งของวิชา *เศรษฐศาสตร์อาณานิคม (Colonial economics)* ทั้งนี้เพื่อให้บริการแก่ข้าราชการผู้จะไปทำงานในอาณานิคม การเรียนการสอนเช่นนี้ ที่จริงแล้ว เป็นการปูพื้นฐานทางอุดมการณ์เพื่อถึงเขาประเทศ “ล่าหลัง” เข้าสู่โครงข่ายของการแบ่งงานทำระหว่างประเทศแบบอาณานิคมนั่นเอง คัดลีย์ ซีเยร์ส (Dudley Seers) ชี้ให้เห็นว่า

เป้าหมายสำคัญของเศรษฐศาสตร์อาณานิคมแท้ที่จริงแล้วก็คือการสร้างเสถียรภาพโดยสะท้อนให้เห็นถึงความต้องการของมหาอำนาจเจ้าอาณานิคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเจ้าอาณานิคมที่มีผลประโยชน์ในแอฟริกาซึ่งมีสินค้าออกสำคัญ ๆ และสะท้อนให้เห็นแนวความคิดแบบเคนส์ (Keynesian) ซึ่งกำลังเป็นที่นิยมในเวลานั้น เมื่อนำเอาปัจจัยการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและการเมืองมาพิจารณาแล้ว ก็อาจกล่าวได้ว่า วิชาที่เสนอให้อาณานิคมมีความก้าวหน้าทีละขั้นตอนนี้ที่ต้องการความมีเสถียรภาพในทางเศรษฐกิจโดยรัฐบาลมีบทบาททางเศรษฐกิจอย่างจำกัดมาก. (Seers, 1979, pp. 707-08)

ทฤษฎีการพัฒนากลายเป็นสาขาวิชาหนึ่งตั้งแต่ต้นทศวรรษ 1950 ก่อนสงครามโลกครั้งที่

2 นั้น นักเศรษฐศาสตร์ของประเทศพัฒนา มักจะให้ความสนใจและศึกษาแก้ปัญหาการพัฒนาของประเทศของตน มาในปี 1934 Joseph Schumpeter ได้เขียนหนังสือที่มีชื่อเสียงออกมาเล่มหนึ่งชื่อ *ทฤษฎีแห่งการพัฒนาเศรษฐกิจ (Theory of Economic Development)* แต่ก็ไม่ได้กล่าวถึงปัญหาการพัฒนาในประเทศด้อยพัฒนาแต่อย่างใด ในต้นทศวรรษ 1940 ได้มีงานศึกษาหลายชิ้นเกี่ยวกับการพัฒนาประเทศเฉพาะบางประเทศออกมาเพื่อสนองประโยชน์ในการทำสงคราม ในระยะต่อ ๆ มาก็มีหนังสืออีกสองสามเล่มที่กล่าวถึงทฤษฎีการพัฒนาเศรษฐกิจในประเทศด้อยพัฒนาเป็นต้นว่า หนังสือชื่อ *การพัฒนาเศรษฐกิจโลก (World Economic Development)* ของ Eugene Staley ซึ่งเป็นผลงานพิมพ์ขององค์การกรรมกรระหว่างประเทศ (ILO) ในปี 1944 (Simpson, 1976, pp. 635-38) อีกเล่มหนึ่งที่ให้ประโยชน์แก่นักเศรษฐศาสตร์ในการวิเคราะห์ปัญหา “ความด้อยพัฒนา” เป็นหนังสือของ Kurt Martin ชื่อ *การสร้างอุตสาหกรรมในเขตล่าหลัง (The Industrialization of Backward Areas)* ซึ่งตีพิมพ์ขึ้นในปี 1945 ข้อเสนอมหลักในหนังสือของสเตลีย์ คือการพัฒนาเศรษฐกิจในเขตใหม่ ๆ นำทั้งโอกาสและอันตรายมาสู่เขตอุตสาหกรรมที่มีอยู่เดิม แต่โดยนโยบายแห่งการร่วมมือกันและการรู้จักพลิกแพลงปรับปรุง, การเกิดผลดีมากกว่าผลเสียก็เป็นสิ่งที่เป็นไปได้ (Simpson, 1976, p. 636)

ด้วยเหตุนี้จึงกล่าวนักวิชาการหลายคนในระยนั้นพากันสนใจเผยแพร่ความคิดทางการพัฒนาที่ว่า การที่ประเทศพัฒนาแล้วให้ความช่วยเหลือกระบวนการพัฒนาของประเทศด้อยพัฒนานั้น จะเป็นการเสริมผลประโยชน์มากกว่าจะกีดขวางผลประโยชน์ของประเทศพัฒนาเอง เราจะเห็นได้ชัดว่า แนวความคิดแบบนี้เกิดจากความกังวลและการคำนึงถึงผลประโยชน์ของประเทศพัฒนาแล้ว เป็นสำคัญ และเป็นสมมุติฐานที่แอบแฝงอยู่เสมอมาว่าการกำหนดทิศทางพัฒนา ของประเทศที่ด้อยพัฒนา จะต้องเป็นไปในลักษณะที่สามารถรับใช้ผลประโยชน์ของประเทศพัฒนาแล้วด้วย มิฉะนั้นฝ่ายประเทศพัฒนาดังกล่าวก็ไม่ทุ่มเทให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศด้อยพัฒนา

ในสมาคมเศรษฐศาสตร์อเมริกัน (AEA) ได้เริ่มบรรจุ "ปัญหาเศรษฐกิจระหว่างประเทศ" เข้าเป็นส่วนหนึ่งของการประชุมประจำปีของสมาคมในปี 1943 เป็นต้นมา อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี หัวข้อเรื่องไม่ได้เป็นเรื่องการพัฒนาประเทศด้อยพัฒนาโดยตรงทีเดียวนัก.

ในระยะใกล้สิ้นสุดสงครามก็มีงานศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจออกมามากขึ้น แต่มักจะเกี่ยวกับเรื่องการปฏิสังขรณ์หรือปรับปรุงเขตอาณานิคมเสียเป็นส่วนใหญ่ หนังสือและบทความเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจ เริ่มกลายเป็นสิ่งปกติธรรมดาภายหลังจากสงครามสิ้นสุดลงเป็นต้นว่า ในช่วงปี 1948-1951 สมาคมเศรษฐศาสตร์อเมริกัน

ได้บรรจุหัวข้อต่าง ๆ เกี่ยวกับการพัฒนาไว้ในการประชุมประจำปีของสมาคม เป็นต้นว่า "ประเด็นปัญหาปัจจุบัน เกี่ยวกับเศรษฐกิจลาตินอเมริกา", "การลงทุนของสหรัฐฯ ในประเทศด้อยพัฒนา", "ความเจริญทางเศรษฐกิจในประเทศด้อยพัฒนา", และ "โครงการช่วยเหลือต่างประเทศ", นอกจากนี้ ยังได้มีนักวิชาการจำนวนมากเสนอทฤษฎีที่เกี่ยวกับแง่มุมพิเศษต่าง ๆ ของการพัฒนาเศรษฐกิจออกมาในช่วงต้นทศวรรษ 1950 อีกด้วย (Simpson 1976, p. 638)

ภายหลังสงคราม บรรดาประเทศอาณานิคมต่างได้เป็นเอกราชในขณะเดียวกันที่สหภาพโซเวียตและสาธารณรัฐประชาชนจีน กลายเป็นภัยเฉพาะหน้าที่คุกคาม ความเป็นเจ้าของมหาอำนาจตะวันตก ผู้นำกลุ่มประเทศทุนนิยมศูนย์กลางเห็นถึงอันตรายที่จะเกิดจากการที่อดีตประเทศอาณานิคมของตนจะต้องตกอยู่ภายใต้ "การครอบงำของคอมมิวนิสต์" ถ้าหากประเทศเหล่านั้นยังคงอยู่ในสภาพล้าหลังทางเศรษฐกิจและสังคมต่อไป และสภาพการณ์เช่นนี้ย่อมเป็นอันตรายอย่างมหันต์ต่อโอกาสของการลงทุนตลอดจนช่องทางเข้าสู่ตลาดและแหล่งวัตถุดิบสำหรับประเทศอุตสาหกรรม ด้วยเหตุนี้เอง ตั้งแต่ทศวรรษ 1950 ประเทศอุตสาหกรรมจึงมีเหตุผลทางการเมืองที่แข็งแกร่งในการให้ความช่วยเหลือทางการเงิน และเทคโนโลยีจำนวนมากแก่อดีตประเทศอาณานิคม¹ พร้อม ๆ กันนั้นความสนใจของนักเศรษฐ

1. หนึ่งทศวรรษก่อนหน้านั้น ประธานาธิบดีรูสเวลต์ได้เสนอแผนการเพื่อส่งเสริมความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศในทวีปอเมริกา ในปี 1940 เนื่องจากหวาดเกรงว่าลัทธินาซีจะแทรกซึมเข้ามาในลาตินอเมริกา และได้มีการตั้งคณะกรรมการเพื่อการพาณิชย์ โดยขยายขอบเขตและอำนาจของธนาคาร Export-Import Bank ที่มีอยู่แล้วให้กว้างขวางขึ้น เพื่อช่วยเหลือด้านการตลาดแก่ประเทศด้อยพัฒนา. แนวความคิดเกี่ยวกับความช่วยเหลือต่างประเศ เป็นที่นิยมชมชอบอย่างยิ่งจากหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการให้ความช่วยเหลือ คือ กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงเกษตร กระทรวงพาณิชย์ และกระทรวงการคลัง แต่กระนั้นก็ตาม แนวความคิดนี้ยังไม่เป็นที่แพร่หลายทั่วไป

ศาสตร์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศคือย พัฒนาที่พุ่งขึ้นสู่กระแสนสูง นักเศรษฐศาสตร์ชาว ยุโรปและชาวอเมริกันหลายคนเริ่มพัฒนาทฤษฎี ต่าง ๆ เกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจและเทคนิคใน การวางแผนเศรษฐกิจ ซึ่งครั้งหนึ่งเคยถือเป็น ความคิดที่แปลกประหลาดต่อหลักการเสรีนิยม (Seers 1979, p. 708) ทฤษฎีได้รับการ พัฒนาขึ้นโดยนักวิชาการชาวตะวันตกแล้วส่งออก มาสู่มหาวิทยาลัยและหน่วยงานที่กำหนดนโยบาย ในประเทศคือยพัฒนา ในขณะเดียวกัน ก็มี ความพยายามอย่างจริงจังที่จะก่อตั้งหน่วยงานการวางแผนขึ้นในประเทศคือยพัฒนาเหล่านั้น “ภายใต้ แรงกดดันทางเศรษฐกิจและการเมืองไม่ว่าโดย ตรงหรือโดยอ้อม” สิ่งที่มีจะกระทำควบคู่กับแผน พัฒนาเศรษฐกิจก็คือมาตรการปฏิรูปที่ดินต่าง ๆ เพื่อป้องกันการรุกคืบของชาวนาซึ่งอาจดำเนินรอย ตามการปฏิวัติที่มีชัยชนะของชาวนาจีน (Ashraf 1977, p. 121)

พื้นฐานทางอุดมการณ์ของทฤษฎีการพัฒนา เหล่านี้ก็คือลัทธิเสรีนิยมทางเศรษฐกิจ ในขณะ เดียวกันสถาบันต่าง ๆ ในประเทศเจริญแล้วก็สร้าง ยุทธศาสตร์การพัฒนารูปแบบหลายแบบเพื่อ “ส่ง ออก” แก่ประเทศกำลังพัฒนา ซึ่งมีทั้งการเผยแพร่วัฒนธรรม, ทุนและเทคโนโลยี, การแบ่ง งานทำเฉพาะอย่างตามบทบาท การใช้มาตรฐาน สากลด้านต่าง ๆ ทฤษฎีที่ว่าด้วยแรงจูงใจต่อความ สัมฤทธิ์ผล, การพัฒนาเศรษฐกิจตามขั้นตอนต่าง ๆ การพัฒนาการประกอบการและกำลังคน, การลง ทุนจากต่างประเทศและความช่วยเหลือจากต่าง ประเทศ ฯลฯ การแพร่ขยายลัทธิเสรีนิยมทาง เศรษฐกิจตลอดจนทฤษฎี และยุทธวิธีที่เกี่ยวข้อง

นี้ทำกันภายใต้สถานการณ์พิเศษเฉพาะ ซึ่งใน ความจริงแล้วก็คือการแสดงออกถึงผลประโยชน์ ของผู้ที่สนับสนุนกิจกรรมนี้ และในทำนองเดียวกันก็สะท้อนถึงผลประโยชน์ในส่วนของผู้รับเอาความ คิดนี้เข้ามาจะ ได้รับด้วย

ความสัมพันธ์ระหว่าง ประเทศช่วงหลัง สงครามเป็นเครื่องพิสูจน์ในประเด็นนี้ ได้เป็น อย่างดี ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เมื่อสหรัฐฯ ก้าวขึ้นถึงจุดสูงสุดในเศรษฐกิจโลก, สหรัฐฯ ได้ ใช้อิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมผ่านหน่วยงาน ระหว่างประเทศ อย่างเช่น ข้อตกลงทั่วไปที่ว่า ด้วยภาษีศุลกากรและการค้า (GATT) กองทุน การเงินระหว่างประเทศ (IMF) และธนาคารโลก เพื่อบีบให้ประเทศกำลังพัฒนาลดการกีดกันการค้าเสรี ในการกำหนดนโยบายเศรษฐกิจของตนยิ่งกว่านั้น การอภิปรายตกลงเบื้องต้นในประเทศพัฒนาแล้ว เกือบทุกครั้งจะถูกครอบงำโดยผู้ที่ยึดหลักการ “ระบบเศรษฐกิจเสรี” ดังจะเห็นได้ชัดทั้งในบทความ ความหมายหนังสือ, วารสาร, หนังสือพิมพ์, ปรากฏา และเอกสารทั่วไป (Myrdal, 1960, p. 5) Gunnar Myrdal กล่าวหา ประเทศพัฒนาแล้วโดยเฉพาะอย่างยิ่งสหรัฐ ฯ ว่า ประพฤติตัวแบบมือถือปากถือคิด โดยในขณะ ที่ถึงขั้นใช้นโยบายคุ้มครองปกป้องเศรษฐกิจของ ประเทศตน ก็พร้อมให้ประเทศกำลังพัฒนาเห็นถึง ข้อดีสารพัดของการค้าเสรี เขารู้ให้เห็นคือไปว่า นโยบายการพาณิชย์ของประเทศพัฒนาแล้วนั้นถูก ครอบงำโดยกลุ่มผลประโยชน์เป็นส่วนใหญ่ ยิ่ง กว่านั้น ในการเจรจาทางการค้ากับประเทศกำลัง พัฒนา กลุ่มผลประโยชน์ทางธุรกิจมักจะได้รับ

การสนับสนุนจากรัฐบาลของคนและมักจะบังคับใช้ข้อเสนอที่ไม่เป็นธรรมแก่ฝ่ายประเทศกำลังพัฒนาด้วยอำนาจครองที่เหนือกว่า (เพ็งอั้ง, หน้า 179-80) ในสถานการณ์เช่นนี้ นโยบายการค้าและการลงทุนอย่างเสรีโดยเนื้อแท้แล้วก็คือการผูกขาดที่ได้รับการปกป้องคุ้มครองของประเทศพัฒนาแล้วนั่นเอง

ในอีกแง่หนึ่ง เหตุที่ลัทธิเสรีนิยมทางเศรษฐกิจยอมรับแนวความคิดในการวางแผนพัฒนาเพื่อเปิดทางสะดวกให้กับการค้าเงินการให้ความช่วยเหลือ และโครงการการลงทุนต่างประเทศของประเทศพัฒนา ทั้งนี้จึงไม่แปลกเลยที่ในยุคหลังสงคราม ขณะที่มีการส่งเสริมนโยบายการค้าเสรี แนวความคิดในการวางแผนโดยรัฐก็จะได้รับแรงผลักดันจากองค์การระหว่างรัฐ รัฐบาลของประเทศต่าง ๆ และกระทั่งบรรษัทข้ามชาติ Myrdal ได้เขียนวิจารณ์ว่า

ในที่ซึ่งขาดการวางแผน....ธนาคารโลกก็พร้อมที่จะส่งผู้เชี่ยวชาญมาช่วยในการวางแผนให้ ในขณะที่องค์การระหว่างรัฐ, รัฐบาลของประเทศ, มูลนิธิเอกชน และมหาวิทยาลัยเป็นฝ่ายสร้างบุคคลากร สำหรับการวางแผน ในทั่วทุกภูมิภาคของโลก (Myrdal 1960, p. 728)

การที่สถาบันเหล่านี้แสดงถึงความกระตือรือร้นอย่างค่อเนื่องต่อการวางแผนและทำการผลิตทฤษฎีและยุทธศาสตร์ต่าง ๆ ออกมา โดยความสนับสนุนของมูลนิธิการกุศลต่าง ๆ นั้นชี้ให้เห็นความจริงที่ว่ากิจกรรมเหล่านี้ น่าจะสามารถรับใช้เป้าหมายทางการเมืองสังคมและเศรษฐกิจของพวกเขาไม่โดยตรงก็โดยอ้อม

ประเด็นสำคัญอีกประเด็นหนึ่งคือ การเกิดขึ้นของทฤษฎีและยุทธวิธีการพัฒนานั้นถูกกำหนดโดยโครงสร้างและพัฒนาการของระบบเศรษฐกิจ, สังคม, และการเมืองที่เกี่ยวข้อง เมื่อมองย้อนกลับ ไปจะเห็นว่า การปรากฏขึ้นของทฤษฎีและยุทธวิธีการพัฒนาสำหรับประเทศกำลังพัฒนานั้นเกี่ยวเนื่องอย่างใกล้ชิดกับการแปรสภาพของระบบเศรษฐกิจทุนนิยมโลกยุคหลังสงครามโลก จากระบบที่อาศัยการแข่งขันทำระหว่างประเทศแบบอาณานิคม มาสู่การแข่งขันทำระหว่างประเทศแบบใหม่ การแปรสภาพกันต่าง ๆ ในระดับโลกนี้คิดตามด้วย การเปลี่ยนแปลงหรืออย่างน้อยก็เป็นการปรับปรุงโครงสร้างอุดมการณ์ ทั้งนี้จึงจำเป็นที่จะต้องเสนอแนวความคิดใหม่ เพื่อกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างอภิศมทหาอำนาจเจ้าอาณานิคมกับอภิศมทหาอำนาจคนและนี่เป็นจุดเริ่มต้นของวิชาเศรษฐศาสตร์พัฒนาการ และอุดมการณ์แห่งการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจในทศวรรษ 1950

เหตุผล 2 ประการที่วิชาเศรษฐศาสตร์พัฒนาการกลายเป็นวิชาการสาขาหนึ่ง ตั้งแต่ต้นทศวรรษ 1950 ก็คือ ประการแรกวิชาเศรษฐศาสตร์พัฒนาการเป็นการตอบโต้ขบวนการกู้ชาติภายหลังสงครามโลกและประการที่สอง ซึ่งสำคัญมากก็คือวิชาเศรษฐศาสตร์พัฒนาการจำเป็นต่อการปูทางให้กับกระบวนการขยายการสะสมทุนในระดับโลกเนื่องจากช่วงเวลานั้น เป็นช่วงแห่งการที่บรรษัทข้ามชาติของสหรัฐ ฯ และประเทศอุตสาหกรรมอื่นเร่งทำการขยายการลงทุนในประเทศด้อยพัฒนา (Dos Santos 1980, p. 2) การศึกษาการพัฒนาเศรษฐกิจในประเทศด้อยพัฒนา มักจะ

มีจุดเริ่มมาจากสถาบันการศึกษาที่ได้รับทุนอุดหนุนจากมูลนิธิเพื่อการกุศลของบรรษัทข้ามชาติต่าง ๆ การศึกษานี้ช่วยให้ประเทศที่พัฒนาแล้วได้ความรู้ทั้งทางทฤษฎีและสภาพของประเทศที่บรรษัทข้ามชาติไปลงทุนไว้อย่างมหาศาล เพื่อประกันว่าการลงทุนนั้นจะได้ผลคุ้มค่า ยิ่งกว่านั้นการเผยแพร่วิชาเศรษฐศาสตร์พัฒนาการไปสู่ประเทศด้อยพัฒนาซึ่งมักจะกระทำในรูปของความช่วยเหลือทางการศึกษาและเทคนิค ผ่านมูลนิธิเพื่อการกุศลต่าง ๆ ไปสู่สถาบันการศึกษา ยังช่วยให้บรรษัทข้ามชาติมีเงื่อนไขที่จะขยายแผนการลงทุนออกไปได้อีกมาก เพราะว่ามันมีหน้าที่มีการศึกษาในประเทศเจ้าบ้านซึ่งคุ้นเคยกับความคิดเสรีนิยมทางเศรษฐกิจและการวางแผนพัฒนาจะมีทัศนคติที่ดีต่อการลงทุนจากต่างประเทศ. ระบบค่านิยมแบบนี้ ได้รับการปลูกฝังขึ้นอย่างกว้างขวางแล้วกับชนชั้นนำทั้งในสถาบันการศึกษาและในวงการรัฐบาลของประเทศกำลังพัฒนา โดยการผ่านการศึกษามาจากกลุ่มศูนย์กลางทุนนิยมโลก.

วิชาเศรษฐศาสตร์พัฒนาการและการแบ่งงานทำระหว่างประเทศแบบใหม่

Keith Griffin กล่าวไว้อย่างถูกต้องทีเดียวว่า เหตุการณ์ทางการเมือง ๒ กรณี คือ การเกิดประเทศเอกราชใหม่ที่เต็มไปด้วยปัญหาเศรษฐกิจที่ร้ายแรง และการแข่งขันกัน ในสงครามเย็นระหว่างประเทศทุนนิยมศูนย์กลางกับกลุ่มประเทศ 'สังคมนิยม' เพื่อความเป็นเจ้าทางการเมืองและอุตสาหกรรม ส่งผลกระทบต่อเนื้อหาของวิชาเศรษฐ-

ศาสตร์พัฒนาการอย่างกว้างขวาง เขาย้ำว่าประเทศทุนนิยมที่ร่ำรวยจำต้องคอยโต้ การท้าทายทางศีลธรรม และปัญญาจากกลุ่มประเทศ 'สังคมนิยม' โดยการให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศเกิดใหม่นี้ในรูปของ "เงินให้เปล่า, เงินกู้, สินเชื่อเพื่อการส่งออกแบบมีข้อผูกมัด, การขายโภคภัณฑ์ส่วนเกินด้วยเงื่อนไขพิเศษ, การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ และความช่วยเหลือทางเทคโนโลยี" (Griffin 1981, p.223-24) เหมือน Griffin จะเชื่อมโยงความเติบโตของการลงทุนจากต่างประเทศ, นโยบายการพัฒนาบนพื้นฐานของความจำเป็นของรายได้ประชาชาติ การพัฒนาอุตสาหกรรมและการวางแผน, เข้ากับแผนการความช่วยเหลือในสงครามเย็น เขากล่าวว่า "ไม่เป็นการเกินเลยหากจะพูดว่า ถ้าไม่มีสงครามเย็นแล้ว ก็จะไม่มีความช่วยเหลือจากต่างประเทศด้วย" (น. 224) จริงอยู่เหตุผลของ Griffin ซึ่งอยู่บนพื้นฐานของปัจจัยทางการเมืองนั้นถูกต้อง แต่ Griffin ลืมกล่าวถึงปัจจัยทางเศรษฐกิจซึ่งเป็นตัวกำหนดความเติบโตของการลงทุนจากต่างประเทศ, ทิศทางของความช่วยเหลือ และนโยบายการพัฒนาในประเทศกำลังพัฒนาด้วย. ความช่วยเหลือมีบทบาท 2 ด้านด้วยกันคือ ไม่เพียงแต่จะเป็นเครื่องมือของนโยบายต่างประเทศเท่านั้น ยังเป็นเครื่องมือในการขยายกิจกรรมทางธุรกิจของประเทศผู้ให้อีกด้วย (ดู Magdoff 1969) การเกิดขึ้นและแพร่หลายขยายตัวของวิชาเศรษฐศาสตร์พัฒนาการนี้โดยรากฐานอันแท้จริงก็คือ ส่วนหนึ่งของกระบวนการขยายตัวของทุนนิยมออกไปในระดับโลกนั่นเอง.

ก่อนสงครามโลกครั้งที่สอง การขยายตัวของเศรษฐกิจโลกแบบทุนนิยม เกิดจากการรวมเอาประเทศอาณานิคมและกึ่งอาณานิคมเข้าอยู่ในกระบวนการแบ่งงานทำระหว่างประเทศแบบอาณานิคม ในกระบวนการนี้ประเทศอุตสาหกรรมไม่กีประเทศที่กุมอำนาจทางการเมืองทางทหารอย่างเด็ดขาดทำการผลิตเฉพาะอย่างในค่านสินค้าอุตสาหกรรม ในขณะที่ประเทศที่ค่อยพัฒนาว่าทำการผลิตเฉพาะอย่างในค่านสินค้าขั้นปฐม การขยายการสะสมทุนไปสู่เอเชียลาตินอเมริกาและแอฟริกาจึงเป็นการขยายการผลิตแร่ธาตุ และวัตถุดิบประเภทเกษตรกรรม กระบวนการนี้แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ทางการผลิตระหว่างประเทศในระบบโลกในช่วงสมัยอาณานิคม อย่างไรก็ตามระบบทุนนิยมโลกก็ได้สร้างโครงกรอบทางอุดมการณ์ขึ้นเพื่อเป็นเครื่องมือสร้างความชอบธรรม เพื่อรองรับการดำรงอยู่ของระบบต่อไป ความคิดค่านหนึ่งของโครงกรอบทางอุดมการณ์นี้แสดงออกในรูปของทฤษฎีความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบและในรูปข้อเสนอหลักที่ว่า การค้าระหว่างประเทศจักเป็นจักรกลในการถ่ายเทความจำเป็นทางเศรษฐกิจไปสู่นานาชาติประเทศได้ แนวคิดที่งานนี้ ยังได้เป็นมรดกตกทอดมาสู่สำนักคิดเศรษฐศาสตร์กระแสหลักหรือนีโอคลาสสิกนั่นเอง แต่ว่ามีวิธอธิบายหรือแสดงเหตุผลที่ซับซ้อนและทันสมัยขึ้นกว่าเดิม

หลังจากที่ระบบทุนนิยมโลกออกพ้นวิกฤตการณ์อันหนักหน่วงยาวนานในช่วง 1914 - 1945 มาได้ก็ขยายตัวอีกระลอกหนึ่ง จนกระทั่งถึงขีดจำกัดในปลายทศวรรษ 1960 การบูรณะเศรษฐกิจที่ทรุดโทรมเพราะสงครามของยุโรปตะวันตกและ

ญี่ปุ่น เป็นแรงผลักดันที่สำคัญในการฟื้นตัวของเศรษฐกิจโลกแบบทุนนิยม ประสบการณ์ที่ได้จากช่วงนี้ ถูกนำมาใช้ในการวางนโยบายต่อประเทศค้อยพัฒนาด้วยความพยายามที่จะส่งเสริม การขยายตัวของการสะสมทุน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสะสมทุนในอุตสาหกรรมการผลิตในระดับโลก การขยายตัวเริ่มในทศวรรษ 1960 ในประเทศที่มีความใกล้ชิดทางภูมิศาสตร์ และมีความเชื่อมโยงทางการค้ากับประเทศอุตสาหกรรมที่ก้าวหน้ากว่าอย่างเช่นสหรัฐ กับยุโรปตะวันตก, ยุโรปตะวันตกกับไอร์แลนด์, กรีซ, ปอร์ตุเกส และอิตาลีตอนใต้, ญี่ปุ่นในเกาหลีใต้และไต้หวัน ในทศวรรษ 1960 ประเทศอุตสาหกรรมได้ขยายการสะสมทุนไปสู่ลาตินอเมริกา, แอฟริกาใต้, แอฟริกากลาง, เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และเอเชียใต้ (Frobel et. al. 1978, p. 24.)

การแบ่งงานทำระหว่างประเทศ-แบบใหม่

ในยุคหลังสงคราม แรงผลักดัน ของการสะสมทุนระดับโลกทำให้เกิดความจำเป็นที่จะตั้งเอาประเทศค้อยพัฒนาเข้ามามีส่วนในการแบ่งงานทำระหว่างประเทศแบบใหม่มากขึ้นทุกที Folker Frobel และคณะกล่าวว่าการแบ่งงานทำระหว่างประเทศแบบใหม่ แสดงให้เห็นแนวโน้มที่

1. ทำให้การแบ่งโลกออกเป็นสองส่วนตามแบบดั้งเดิมถูกทำลายลงไป การแบ่ง เช่นว่านั้นก็ถือการแบ่งโลกออกเป็นประเทศอุตสาหกรรมไม่กี่ประเทศกลุ่ม

หนึ่ง กับประเทศกำลังพัฒนาจำนวนมากอีกกลุ่มหนึ่ง กลุ่มหลังนี้ถูกดึงเข้าสู่เศรษฐกิจโลกในฐานะผู้ผลิตวัตถุดิบเป็นสำคัญ และ

2. ทำให้การแบ่งข้อยกระบวนการผลิตแยกย่อยลงไปได้อีก โดยสามารถแบ่งขบวนการย่อย ๆ นั้นไปดำเนินการผลิตสินค้าอุตสาหกรรม ณ ทำเลใด ๆ ก็ได้ทั่วโลก

ที่สำคัญก็คือจะต้องเข้าใจว่าการแบ่งงานกันทำนี้เป็นกระบวนการที่กำลังดำเนินอยู่ และจะดำเนินต่อไป หารัผลในขั้นสุดท้ายไม่ (Frobel *et. al.*, 1980, p. 45) ซึ่งหมายความว่านี่เป็นครั้งแรกในเวลานับศตวรรษที่ประเทศด้อยพัฒนา กลายมาเป็นท่าเดหรือแหล่งที่ตั้งทางอุตสาหกรรมอย่างกว้างขวางและเติบโตอยู่ตลอดเวลา สิ่งที่ยึดความมาด้วยก็คือ กระบวนการผลิตนั้นอาจจะแบ่งย่อยออกเป็นขั้นตอนย่อย ๆ และนำไปทำการผลิตได้เป็นเอกเทศ ณ แหล่งที่ตั้งในประเทศต่าง ๆ ได้ การดำเนินการเช่นนี้เกิดขึ้นในฐานะส่วนหนึ่งของกระบวนการปรับโครงสร้างการผลิตทางอุตสาหกรรมที่เกิดขึ้นใหม่ทั่วโลกเนื่องจากเงื่อนไขสำหรับการขยายการสะสมทุนเปลี่ยนแปลงไป ความเปลี่ยนแปลงเหล่านี้รวมถึงการที่มีแรงงานราคาถูกจำนวนมากในประเทศด้อยพัฒนา การสื่อสารคมนาคมและเทคโนโลยีคำนวณข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ ที่ช่วยให้ระยะห่างทางภูมิศาสตร์ไม่เป็นอุปสรรคต่อทำเลที่ตั้งทางอุตสาหกรรมและการควบคุมการผลิตอีกต่อไป. และสุดท้ายก็คือ การขอยกระบวนการผลิตออกเป็นหน่วยผลิตที่เล็กลงมากเปิดโอกาสให้สามารถนำแรงงานไว้ฝีมือมา

ทำงานที่เขามีลักษณะซับซ้อน (หากไม่มีการแบ่งขอยขั้นตอนการผลิตให้ย่อยลง) โดยทำการฝึกฝนระยะสั้นเท่านั้น ด้วยเหตุนี้ การแบ่งงานทำระหว่างประเทศแบบใหม่จึงทำให้เกิดการผลิตเพื่อตลาดโลกขึ้นมาในประเทศด้อยพัฒนาได้ โดยรวมทั้งการผลิตสำหรับตลาดในประเทศเจ้าบ้าน (ที่เรียกว่าเป็นการผลิตทดแทนการนำเข้า) และสำหรับตลาดที่เคยเป็นของประเทศอุตสาหกรรมมาก่อน (ที่เรียกว่า เป็นการผลิตเพื่อส่งออก) (Frobel *et. al.* 1978, p. 24)

การขยายตัวของทุนในระดับโลกบนพื้นฐานของการแบ่งงานทำระหว่างประเทศแบบใหม่จำเป็นต้องมีองค์ประกอบบางประการของโครงสร้างส่วนบนระหว่างประเทศ อันได้แก่ พื้นฐานของความร่วมมือระบบพหุภาคีหรือทวิภาคี ที่เป็นสถาบันเกี่ยวกับนโยบายการเงินและการค้า (IMF, GATT), ข้อตกลงเกี่ยวกับภาษี เพื่อลดสิ่งกีดขวางเก็บภาษีซ้ำซ้อน, สนธิสัญญาเพื่อการลงทุน, ระบบการฝึกอบรมและการศึกษาที่สอดคล้องกันกว่าเดิม การร่วมมือทางการทหารระหว่างประเทศ องค์การระหว่างประเทศ "ที่เป็นกลาง" ที่จะปูทางให้กับทุนข้ามชาติด้วยการให้ความรู้ทางเทคนิคและการจัดการวิสาหกิจเพื่อการพัฒนา เช่น ธนาคารโลก องค์การพัฒนาอุตสาหกรรมแห่งสหประชาชาติ และองค์การอาหารและเกษตร เป็นต้น (Frobel *et. al.* 1980, p. 37)

องค์การระหว่างประเทศเหล่านี้ ก่อกำเนิดขึ้นเพื่อทำหน้าที่ใน ระดับระหว่างประเทศซึ่งบรรษัทข้ามชาติแต่ละบริษัทไม่สามารถปฏิบัติการได้โดยเอกเทศ ถึงแม้จะเห็นได้ว่ากองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) และธนาคารโลกมักตั้งเงื่อนไขต่อการให้กู้ยืมเงินเพื่อเร่งรัดให้รัฐบาลของ

ประเทศกำลังพัฒนาจำเป็นต้องขยายการเงิน, การคลังและภาษีบางประการที่สอดคล้องกับกลุ่มผลประโยชน์ระหว่างประเทศที่IMF และธนาคารโลก รับผิดชอบ² ผลก็คือกิจกรรมขององค์กรเหล่านี้ก็กลายเป็นกลไกในการควบคุมที่ผนวกประเทศกำลังพัฒนา เข้าสู่การแบ่งงานทำระหว่างประเทศมากยิ่งขึ้น.

โครงกรอบทางอุดมการณ์ใหม่

การขยายตัวของกระบวนการสะสมทุนออกในระดับโลกในช่วงหลังสงครามซึ่งอาศัยการแบ่งงานทำระหว่างประเทศแบบใหม่นั้น จำเป็นต้องมีการสร้างโครงกรอบทางอุดมการณ์ขึ้นใหม่ ความจริงข้อนี้ปรากฏชัดแล้ว จากการกำเนิดของวิชาเศรษฐศาสตร์พัฒนาการซึ่งเกี่ยวข้องกับกระบวนการแบ่งงานทำระหว่างประเทศที่ดำเนินอยู่ โดยสาระสำคัญแล้ว บทบาทในการผลิตและเผยแพร่ทฤษฎีซึ่งทำหน้าที่เป็นโครงกรอบทางอุดมการณ์เป็นหน้าที่ของกลุ่มสถาบันทางวิชาการซึ่งร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับมูลนิธิการกุศลภายใต้การควบคุมของบรรษัทข้ามชาติ ด้วยอำนาจทางการเงินที่มูลนิธิการกุศลมีอยู่อย่างแทบไม่จำกัด มูลนิธิเหล่านี้ก็สามารถโน้มน้าวให้นักวิชาการหันมาศึกษางานบางด้าน โดยเฉพาะงานด้านอื่นที่ไม่พึงประสงค์ไปเสีย ดังที่ Robert Arnove ได้กล่าวอย่างถูกต้องว่า

“อำนาจของมูลนิธิมิได้อยู่ที่การชวนให้นักวิชาการศึกษาอะไร แต่อำนาจนั้นอยู่ที่การกำหนดลักษณะทางวิชาการและวิชาชีพบางอย่างขึ้นตามประสงค์และการกำหนดว่านัก

วิชาการผู้ใดจะได้รับการสนับสนุนให้ศึกษาและค้นคว้าสาขาวิชาใด และในสภาวะแวดล้อมอย่างไรต่างหาก. และอำนาจของมูลนิธิขึ้นอยู่กับความสามารถที่เชื่อว่ามูลนิธิให้ความสนใจกิจกรรมประเภทใด และยินดีจะสนับสนุนกิจการใดเป็นพิเศษ” (Arnove 1976, p. 20)

การดำเนินการเช่นนี้บรรลุผลได้โดย

“เข้าเป็นกรรมการสภามหาวิทยาลัยซึ่งสามารถวางขอบเขตการศึกษาในมหาวิทยาลัยชั้นนำได้ นอกจากนี้การควบคุมแนวทางและเนื้อหาของการศึกษาที่สามารถบรรลุผลได้โดยการให้ทุนสนับสนุนงานวิจัยบางหัวข้อโดยการให้ทุนอุดหนุน ดังจะเห็นได้ว่าเงินทุนของมูลนิธิฟอร์ด ร็อกกี้เฟลเลอร์และคานเนกี เกี่ยวข้อง ไม่ทางใดก็ทางหนึ่งกับการค้นคว้าวิจัยของสหรัฐอเมริกาในประเทศกึ่งพัฒนา”³

ภาวะเช่นนี้จะเห็นถึงประจักษ์พยานที่ว่ามหาวิทยาลัยชั้นนำในสหรัฐอเมริกาตลอดจนหน่วยระดมความคิด เช่น สถาบัน Brookings และสภาวิจัยแห่งชาติและสภาวิชาการทั้งหลาย ต่างก็ได้รับการสนับสนุนทางการเงินอย่างท่วมท้นจากมูลนิธิทั้งหลาย (อ้างแล้ว, หน้า 18)

การเกี่ยวข้องในการวิจัยทางสังคมศาสตร์ของมูลนิธิการกุศลภายใต้การควบคุมของบรรษัทข้ามชาติส่วนใหญ่

“เป็นการสนับสนุนนักเศรษฐศาสตร์บางจำพวก เพราะการศึกษาปัญหาพัฒนาโดย

2. สำหรับรายละเอียดโปรดดู Hayter (1971) และ George (1976) บทที่ 10
3. Domhoff (1970) p. 126 สำหรับรายละเอียดโปรดดู Beckmann (1946), Domhoff (1967) และ Smith (1974)

วิธีปริมาณวิเคราะห์ของพวกเขา ประกันว่า ผลงานของเขานำหน้าเชื่อถือและปลอดภัย มุสสิกริเหล่านี้นิยมชมชอบนักเศรษฐศาสตร์ ประเภทนี้ (โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วง ทศวรรษ 1960) เพราะว่าการคิดของพวกเขา นั้นสอดคล้องกับวิธีการของมุสสิกริ ซึ่งถือ ว่าการพัฒนาเศรษฐกิจก็คือการเพิ่มความ จำเริญทางเศรษฐกิจ การเพิ่มความสามารถ ทางเทคนิคและความสามารถในการจัดการ ธุรกิจ" (อ้างแล้ว, หน้า 12-13)

มุสสิกริการกุศลเหล่านี้นักบ่งชี้การให้ความ ช่วยเหลือทางวิชาการระหว่างประเทศมีบทบาท สำคัญในการ "ช่วย" ประเทศด้อยพัฒนาดำเนิน แผนงานพัฒนามหาวิทยาลัย และสถาบันวิจัยแห่ง ชาติและภูมิภาค. ดังนั้นสถาบันเหล่านี้จึงกลายเป็นช่องทางซึ่งสามารถนำทฤษฎี และนโยบาย พัฒนาเศรษฐกิจเข้ามาใช้และเผยแพร่ต่อไป.

ภายใต้สภาวะทางสถาบันและความสัมพันธ์ ระหว่างสถาบันการศึกษาในประเทศพัฒนาและ ประเทศด้อยพัฒนา เมื่อเวลาผ่านไประยะหนึ่ง ก็จะมีการเสนอทฤษฎีและยุทธศาสตร์การพัฒนา ชุคใหม่ขึ้นมาแทนที่ชุกเก่า และภาวะการแทนที่ แบบนั้นก็เกิดขึ้นซ้ำ ๆ อีกต่อไปโดยเป็นการสอดคล้องกับกระบวนการแบ่งงานทำระหว่างประเทศ แบบใหม่ซึ่งดำเนินอยู่ต่อไป ในทศวรรษ 1950 และ 1960 การนำนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจซึ่งอาศัย การจำเริญทางรายได้ การลงทุนจากต่างประเทศ และความช่วยเหลือจากต่างประเทศโดยมีทฤษฎีคำ รุนอย่างหนักแน่น จัดได้ว่าเป็นฐานสนับสนุนทาง อุดมการณ์ที่ทรงพลังในการก่อเกิด และรวมตัว เป็นปีกแผ่นของกระบวนการแบ่งงานทำระหว่าง

ประเทศแบบใหม่ อย่างไรก็ดี ตั้งแต่ต้นทศวรรษ 1970 เป็นต้นมา ก็จำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงปรับ ปรุงแบบจำลองเก่า เพื่อให้สามารถเสนอทฤษฎี และนโยบายการพัฒนาชุกใหม่ซึ่งคำนึงถึงปัญหา การกระจายรายได้ การจ้างงาน และความยากจน ขึ้นเป็นหัวข้อเร่งด่วนที่ทวิวิชาการต้องหันมาเร่งกัน พัฒนากันต่อไป แต่ทั้งนี้ต้องไม่เป็นอุปสรรคต่อ การผนวกประเทศด้อยพัฒนาเข้าสู่การแบ่งงานทำ ระหว่างประเทศแบบใหม่ เพื่อเปิดทางให้กระบวนการ สะสมทุนขยายตัว ในระดับโลกอย่างรวดเร็ว และขณะเดียวกันก็เป็นการพยายามบีบคั้นวิฤติ การรณทางเศรษฐกิจซึ่งกำลังมีกระแสสูง.

ลักษณะและเนื้อหาของทฤษฎีพัฒนา ที่เปลี่ยนแปลงไป

ณ จุดนี้เราจำเป็นต้องให้ความสนใจเป็น พิเศษกับ การดำเนินนโยบายส่งเสริมการลงทุน ซึ่งปฏิบัติกันอย่างกว้างขวางในประเทศกำลัง พัฒนา ซึ่งเรื่องนี้ก็มีอยู่ในบทความสองบทของ Arthur Lewis ในวารสาร **Carribbean Economic Review** วารสารนี้เป็น ตัวอย่างที่ดีของความสนใจทางวิชาการของมหาอำนาจ เจ้าอาณานิคม ที่มุ่งแสวงหาทฤษฎีเพื่อแก้ปัญหา การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ด้อยพัฒนา Arthur Lewis ได้วิเคราะห์กระบวนการแปร สภาพทางอุตสาหกรรมในบทความเรื่อง "การพัฒนาอุตสาหกรรมในปอร์โตริโก" ในราวปี 1949 ปอร์โตริโกได้ส่งเสริมอุตสาหกรรม โดยการยก เก็บภาษีระยะหนึ่งแก่บริษัทจากสหรัฐอเมริกา ที่มาลงทุน นักลงทุนจากสหรัฐ ร ก็ค้นพบว่า ปอร์โตริโกเป็นดินแดนที่ให้ผลกำไรดี จึงจะทำ

การลงทุน โดยมีเหตุผลหลายประการเป็นต้นว่า ค่าแรงถูก มีการคงเว้นภาษีระยะหนึ่ง อีกทั้งยัง ยกเว้นภาษีแก่ผลิตภัณฑ์ที่ส่งออกไปสหรัฐอเมริกา Lewis เติบโตเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การพัฒนา อุตสาหกรรมประเภทนี้ ดังนั้นเขาจึงนำเอาความ คึกฉันทามิตรอยู่ในบทความเชิงนโยบายของเขา เรื่อง “การพัฒนาอุตสาหกรรมของหมู่เกาะอินดีส ตะวันตกของอังกฤษ” ซึ่งตีพิมพ์ในปี 1950 บทความทั้งสองเน้นว่า หลังสงครามโลกครั้งที่สอง หมู่เกาะคาริบเบียนทั้งหลาย ประสบปัญหาการว่าง งานเรื้อรังกันไปทั่ว ภาคเกษตรของหมู่เกาะเหล่านี้ ไม่สามารถเป็นแหล่งจ้างงานแก่ประชากรที่เพิ่ม พูนอย่างรวดเร็วได้อย่างเพียงพอ ดังนั้น จึงต้อง สร้างโอกาสในการจ้างงานขึ้นในภาคอุตสาหกรรม ซึ่งยังมีได้เกิดขึ้น. ดังนั้น ปัญหาสำคัญก็คือ ทำ อย่างไรจึงจะเริ่มภาคอุตสาหกรรมขึ้นมาได้ Arthur Lewis เสนอว่า เมื่อคำนึงถึงความเร่งด่วนของ ปัญหา ฐานะทางอาณานิคม และการขาดแคลน เงินทุน ทักษะ ตลอดจนความจำกัดของตลาด ภายในของประเทศเหล่านี้ จึงจำเป็นที่จะต้องริเริ่ม ขบวนการพัฒนาประเทศโดยการเชื่อเชิญบริษัทต่าง ประเทศมาลงทุนที่นั่น. ในการทำเช่นนั้น จำเป็น ต้องมีมาตรการเพิ่มเติมสองประการ กล่าวคือ ประการแรก จำเป็นต้องเลือกว่า หมู่เกาะคาริบ- เบียนจะทำการผลิตสินค้าใดที่มีความได้เปรียบโดย เปรียบเทียบ. ชั้นต่อไป ก็คือ การวางมาตรการ เพื่อสร้าง “บรรยากาศการลงทุน” ที่เหมาะสมใน อันที่จริงก็คือนักอุตสาหกรรมจากประเทศพัฒนา ให้มากที่สุด (Kofi 1979, pp. 7-9)

การพัฒนาอุตสาหกรรมโดยการ เชื้อเชิญ

แบบจำลองที่บางทีเรียกกันว่า “การพัฒนา อุตสาหกรรมโดยการเชื่อเชิญ” นั้น นาย Arthur Lewis ได้เสนอให้ประเทศกานา นำมาใช้เป็น นโยบายพัฒนาอุตสาหกรรม โดยเขาเขียนไว้ใน บทความชื่อ “รายงานเกี่ยวกับการพัฒนาอุตสาหกรรมและไกลโคส (กานา)” ตีพิมพ์ในปี 1953. นอกจากนี้ ยุทธศาสตร์การพัฒนาอุตสาหกรรมนี้ ก็ได้รับการชักนำให้ประเทศด้อยพัฒนาจำนวนมาก นำมาใช้ ตั้งแต่ปลายทศวรรษ 1950 โดยธนาคาร โลกและองค์การระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง. ตั้งแต่ นั้นมาธนาคารโลกก็ได้ส่งคณะผู้เชี่ยวชาญจำนวน หลายชุด ไปทำการศึกษาและให้คำแนะนำ ในการ พัฒนาเศรษฐกิจแก่รัฐบาลของประเทศด้อยพัฒนา ต่างๆ โดยพื้นฐานทั่วไปแล้วคณะผู้เชี่ยวชาญเหล่านี้ ก็จะทำการเผยแพร่ข้อมูลการค้าเสรีและนโยบาย เปิดประเทศ โดยชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นที่จะต้อง ขจัดหรือลดรัฐวิสาหกิจให้น้อยลง. การทำเช่นนั้นก็มี เป้าหมายสำคัญในการสร้างรากฐานอันแข็งแรง ไว้รองรับการขยายตัวของทุนเอกชนนั่นเอง ยิ่งกว่านั้น คณะผู้เชี่ยวชาญของธนาคารโลกก็จะแนะนำให้ รัฐบาลต่าง ๆ วางแผนเศรษฐกิจและแนะนำให้จัด ตั้งหรือปรับปรุงโครงสร้างของสถาบันเคม เพื่อ วางแผนและประสานการดำเนินงานตามแผน. นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมโดยการเชื่อเชิญนี้ เป็นส่วนสำคัญของรายงานคณะผู้เชี่ยวชาญของ ธนาคารโลกซึ่งจะเน้นถึงความสำคัญของการลงทุน จากต่างประเทศ โดยไม่สนใจต่อการปรับปรุงรัฐ วิสาหกิจในประเทศเจ้าของเลย. นอกจากนี้ ยัง

ให้ความสำคัญกับการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ และการจัดหาเงินเพื่อใช้จ่ายในการก่อสร้างดังกล่าว โดยกู้ยืมจากแหล่งต่างประเทศ. ผลประโยชน์ส่วนสำคัญจากกิจกรรมเหล่านี้ โดยทั่วไปแล้ว ก็ตกเป็นของนักลงทุนจากประเทศพัฒนา หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ บรรษัทข้ามชาตินั้นเอง.

ทฤษฎีความจำเป็นทางเศรษฐกิจ

นโยบายนี้มีได้เกิดขึ้นโดยปราศจากรากฐานทางทฤษฎี. เมื่อพิจารณาถึงนโยบายการส่งเสริมการลงทุน Arthur Lewis ได้ตีพิมพ์บทความอันดีชื่อของเขา ในปี 1954 เรื่อง "การพัฒนาเศรษฐกิจกับอุปทานแรงงานอันไม่จำกัด". บทความนี้ได้เป็นรากฐานอันสำคัญของทฤษฎีการพัฒนาทางเศรษฐกิจที่เรียกกันว่าทฤษฎีทวิภาค. ในบทความนี้ ผู้เขียนได้พยายามนำเอาทฤษฎีเศรษฐศาสตร์มาคำนวณนโยบายการพัฒนาของเขา. ในทศวรรษที่ 1950 ได้มีการอภิปรายทางทฤษฎีอย่างถี่ถ้วน เกี่ยวกับบางประเด็นของการพัฒนาอุตสาหกรรม และปัญหาการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศคือยพัฒนา ก็มีผู้เขียนที่เรื่อรนามเกิดขึ้นหลายคนเช่น Ragnar Nurkse, Paul Rosenstein-Rodan และ Albert Hirschman. ก่อนที่จะมีการคิดตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิตขึ้นมา (Input-output table) ประเทศคือยพัฒนาต่าง ๆ ก็อาศัยแบบจำลอง Harrod-Domar เป็นเครื่องชี้นำคร่าว ๆ สำหรับการวางแผนเศรษฐกิจของประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในการช่วยกำหนดว่าจะต้องลงทุนเท่าใดเพื่อที่จะบรรลุอัตราความเจริญทางเศรษฐกิจตาม

เป้าหมายที่วางไว้. ส่วนใหญ่แล้ว ทฤษฎีการพัฒนาเศรษฐกิจในทศวรรษ 1950 และ 1960 ให้ความสำคัญกับความจำเป็นทางเศรษฐกิจ มากกว่าการกระจายรายได้ หรือการกระจายผล ความจำเป็นทางเศรษฐกิจนั้น ไปสู่ชนส่วนใหญ่ของประเทศ⁴ ในช่วงนั้นกว้างแผนเศรษฐกิจก็ยึดถือสมมุติฐานว่า เมื่อประเทศเกิดความจำเป็นทางเศรษฐกิจขึ้นก็ย่อมจะมีการชิมช้ำน หรือส่งทอดผลความจำเป็นนั้นไปสู่กลุ่มชนต่าง ๆ ในสังคมได้เอง แต่ต้องปล่อยให้กลุ่มบุคคลบางกลุ่มในสังคมประสบความสำเร็จ ในการสะสมทุนและความมั่งคั่งขึ้นก่อน. ทั้งนี้ปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำระหว่างภูมิภาคก็ได้รับความสนใจอย่างเร่งด่วน และโคยนัยยะของทฤษฎีความจำเป็นหมายความว่า ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจที่เพิ่มพูนขึ้นเนื่องจากยุทธศาสตร์แห่งความจำเป็นดังกล่าวจะเป็นเครื่องกระตุ้นการออมและการลงทุน ให้มากขึ้นเป็นพิเศษ ก็คือก็ด้วย.

การสร้างสถาบัน

นโยบายการพัฒนา ซึ่งยึดถือสมมุติฐานทางทฤษฎีดังกล่าว ได้รับการเผยแพร่อย่างกว้างขวางโดยองค์การระหว่างประเทศ เป็นต้นว่า ธนาคารโลก กองทุนการเงินระหว่างประเทศ หน่วยงานส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศ และมูลนิธิการกุศลของประเทศพัฒนา.

ในสาระสำคัญการกระทำเช่นนี้ก็คือ การสร้างขอบข่ายทางสถาบันที่สอดคล้องตามความต้องการลงทุนระหว่างประเทศ ซึ่งส่วนใหญ่ก็คือ บรรษัทข้ามชาตินั้นเอง และเป้าหมายนี้ ก็คือ

4. ทฤษฎีเหล่านี้เป็นหลักที่สำคัญอย่างหนึ่งของเศรษฐศาสตร์กระแสหลักก่อนทศวรรษ 1970

การผนวกเอาประเทศด้อยพัฒนาเข้าสู่วงจรของ การแบ่งงานทำระหว่างประเทศแบบใหม่. องค์การ เหล่านี้มีบทบาทสำคัญในการปรับโครงสร้างของ สถาบันต่างๆ ในประเทศด้อยพัฒนา กล่าวคือ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน สถา พฒนาการเศรษฐกิจและวางแผนแห่งชาติ กระ- ทรวงพัฒนาการ สำนักงานงบประมาณ บริษัท เงินทุนเพื่อการอุตสาหกรรม เป็นต้น.

เพื่อจัดทาบुकสถาบันให้แก่สถาบันที่เพิ่งจัดตั้ง ขึ้น หรือมีการปรับโครงสร้าง ในประเทศด้อย พัฒนา องค์การระหว่างประเทศทั้งหลาย โดยเฉพาะมูลนิธิการกุศล ก็จะเข้ามาให้ความช่วยเหลือ ทางเทคนิค ส่งข้าราชการและนักวิชาการไปฝึกฝน ในประเทศพัฒนา นอกจากนี้ มูลนิธิต่างๆ เช่น ร็อกกีเฟลเลอร์และฟอร์ด ยังให้ความช่วยเหลือทาง การเงินอย่างเอาการเอางานและแรงกดดัน ในการ พัฒนาสถาบันการศึกษาและวิจัยในประเทศด้อย พัฒนา เช่น จัดตั้งสถาบันรัฐประศาสนศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหาร- ศาสตร์. กระบวนการเหล่านี้ซึ่งเรียกว่ากระบวนการ "การสร้างสถาบัน" ได้กลายเป็นแบบแผนทั่วไป ในประเทศด้อยพัฒนา ในช่วงสองทศวรรษ จากปี 1955. ตัวอย่างที่เห็นได้ชัด ก็คือ มีการจัด ตั้งคณะรัฐประศาสนศาสตร์ ขึ้นในประเทศไทย ก่อนที่จะขยายเป็นสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหาร- ศาสตร์⁵ มีการจัดตั้งสถาบันในลักษณะเดียวกันนี้ ในประเทศฟิลิปปินส์ และอินโดนีเซีย โดยความ ช่วยเหลือของมูลนิธิการกุศลดังกล่าว เพราะ

สถาบันเหล่านี้เป็นสื่อที่รับเอาวิธีบริหารที่ประเทศ พัฒนาได้เสนอมาให้ตามทัศนะของเขา.

ทฤษฎีการพัฒนาและนโยบายต่าง ๆ ได้รับความเผยแพร่อย่างกว้างขวาง โดยความร่วมมือ ระหว่างองค์การระหว่างประเทศเหล่านี้ และ สถาบันที่ให้ความร่วมมือในประเทศ ทั้งนี้เพื่อนำ มาเป็นพื้นฐานในการวางแผนพัฒนาแห่งชาติ โดย ทั่วไปแล้วนโยบายพัฒนาที่ปฏิบัติโดยประเทศด้อย พัฒนา ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความจำเริญทาง เศรษฐกิจ การพัฒนาอุตสาหกรรมและความช่วย เหลือระหว่างประเทศ จนกระทั่งในปลายทศวรรษ 1960 ความล้มเหลวของนโยบาย ในช่วงสอง ทศวรรษจากปี 1960 แสดงให้เห็นอย่างเด่นชัด ใน ลักษณะที่เกิดความเหลื่อมล้ำอย่างมาก ทั้งทางราย ได้และระหว่างภูมิภาคในประเทศด้อยพัฒนาทั่วไป นอกจากนี้ มวลประชาชนก็เต็มไปด้วยการว่างงาน เพราะความยากจน ภาวะเช่นนี้ทำให้เกิดกรณี "ความหยนะทางการพัฒนา" ขึ้นหลายแห่ง อาทิ เกิดสงครามกลางเมืองในประเทศในจีเรีย เกิด สงครามแบ่งแยกปากีสถาน อันเป็นโศกนาฏกรรม แห่งการพัฒนาที่เลื่องลือ นอกจากนี้ระบอบ ปกครองหลายแห่งในประเทศด้อยพัฒนา ก็กำลัง ประสบคลื่นความปั่นป่วนยุ่งยากทางการเมืองและ สังคมทั่วไป ทั้งนี้สืบเนื่องจากระคับความอดทน (Tolerance) ต่อความเหลื่อมล้ำทางรายได้ ของ มวลประชาชนลดลงอย่างชวนชาน ทำให้เกิดความ ไม่พอใจ และนำไปสู่การลุกฮือขึ้นในหลายภูมิภาค ของโลก. ในสภาพเช่นนี้ การที่จะดำเนินการ

5. สำหรับการวิเคราะห์ถึงกรณีองค์การระหว่างประเทศ และหน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือทางวิชาการ เข้าม่าก่อตั้ง หรือปรับปรุง และวางแผนการดำเนินการให้แก่สถาบันต่างๆ ในประเทศไทย โปรดดู Bell (1978), pp. 50-2. ส่วนการพิจารณาถึงแนวความคิด "การสร้างชาติ" (Nation building) ในความหมายกว้าง ซึ่งช่วยสร้างเงื่อนไขไว้ให้พร้อมสำหรับการขยายตัว ของกระบวนการสะสมทุนออกไประดับโลก โปรดดู Petras (1978), pp. 47-54.

พัฒนาต่อไป โดยอาศัยสมมุติฐานด้านความจำเวียรทางรายได้ โดยปราศจากการพิจารณาถึงปัญหาความเหลื่อมล้ำ ย่อมหมายถึงการที่ระบบปกครองนั้น จึงต้องทำการปราบปรามทางการเมืองและสังคมอย่างหนักยิ่งขึ้น อีกทั้งต้องระมัดระวังมิให้ชนชั้นชนอย่างมากรั้งขึ้น. นักวิชาการบางท่านให้ความเห็นว่า การยิ่งพัฒนาต่อไปโดยอาศัย "การพัฒนาอุตสาหกรรมโดยการเชื่อเชียว" ด้วยความช่วยเหลือจากต่างประเทศ ช่วยส่งเสริมให้เกิดระบบฟาสซิสต์ใหม่ขึ้น ในโลกที่สาม คงจะเห็นได้จากการที่ประเทศกำลังพัฒนาส่วนใหญ่ ในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สอง มีระบบการปกครองแบบเผด็จการกันเป็นจำนวนมาก ไม่ว่าจะเป็เผด็จการพลเรือนหรือทหารก็ตาม ระบบปกครองดังกล่าวนี้จำเป็นต้องมีขึ้น เพื่อพิทักษ์ปกป้องให้เกิด "บรรยากาศการลงทุน" ที่ดึงดูดต่อการลงทุนจากต่างประเทศ โดยละเมิดสิทธิของแรงงานในการผลงาน เพื่อเรียกร้องผลตอบแทนอันพึงมีพึงได้. ดังนั้นพลังต่อต้านระบบ ซึ่งมีอุดมการณ์แตกต่างกันหลายประเภท ก็ได้แผ่ขยายขึ้นทั่วไป. และบางประเทศก็สามารถต่อสู้จนหลุดพ้นจากระบบทุนนิยมไปได้.

มุ่งสู่การกระจายรายได้ การจ้างงาน และความยากจน

ตั้งแต่ประมาณปี 1970 เป็นต้นมา ได้มีการประเมินทฤษฎีและนโยบายการพัฒนาขึ้น โดยทั้งนักวิชาการและผู้วางนโยบาย ให้ความสนใจกันอย่างคึกคัก. ความสนใจและความกังวลเหล่านี้ เกิดจากทั้งความสนใจทางวิชาการอย่างแท้จริงและ

ความกังวลที่กลัวว่า ความเหลื่อมล้ำที่ขยายตัวเพิ่มขึ้นอาจนำไปสู่การปฏิวัติสังคมได้. เพื่อป้องกันมิให้สภาพที่ไม่พึงปรารถนานั้นเกิดขึ้น องค์การระหว่างประเทศ เช่น ธนาคารโลก ก็เริ่มเผยแพร่ยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจใหม่ ซึ่งทุ่มความสนใจเป็นพิเศษแก่ปัญหาการกระจายรายได้ การจ้างงาน และความยากจน วิธีการพัฒนาแนวใหม่นี้ก็มีรากฐานทางทฤษฎีซึ่งพัฒนาขึ้นในวงวิชาการเช่นกัน ดังเช่นในปี 1974 Hollis Chenery และคณะได้เขียนหนังสือชื่อ "การปรับการกระจายรายได้โดยมีความจำเวียรทางเศรษฐกิจ" ซึ่งจัดว่าเป็นหัวใจหัวใจสำคัญในความคิดทางด้านการพัฒนา โดยนักวิชาการกลุ่มนี้ ได้พิสูจน์ทางทฤษฎีให้เห็นว่า มีความสัมพันธ์ในเชิงบวก ระหว่างการปรับการกระจายรายได้ และความเติบโตทางเศรษฐกิจ ซึ่งก่อนหน้านั้น นักเศรษฐศาสตร์พัฒนาการส่วนใหญ่ยึดถือว่า การกระจายรายได้ มีส่วนในการลดอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจ ดังนั้นถ้าจะเร่งขยายการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ก็ไม่ควรสนใจกับการกระจายรายได้. แต่หลังจากต้นทศวรรษที่ 1970 เป็นต้นมา วงวิชาการก็ได้ให้ความสนใจเป็นพิเศษต่อปัญหาการกระจายรายได้ การจ้างงาน ปัญหาความยากจน ตลอดจนการพัฒนาชนบท เพราะได้มีการเสนอทฤษฎีใหม่ออกมาจำนวนมากโดยแนวใหม่

การพัฒนาแบบพึ่งตนเอง

แนวคิดใหม่ต่างๆ ที่เกี่ยวกับการพัฒนา โดยวงวิชาการต่าง ๆ ได้รับการคิดค้นและต่อมาได้เผยแพร่ออกไป แนวความคิดบางอย่างซึ่งได้รับการ

เสนอครั้งแรกโดยนักวิชาการที่ก้าวหน้าก่อนมาก็ได้รับการกล่าวถึงอย่างยอมรับในวิชาเศรษฐศาสตร์ พัฒนาการกระแสหลักก็อย่างนี้นักได้แก่การพัฒนาแบบพึ่งตนเองและมีส่วนร่วมของประชาชน การที่แนวความคิดที่คู่เหมือนจะก้าวหน้าได้รับการยอมรับจากนักเศรษฐศาสตร์กระแสหลักโดยมีการปรับแก้บ้าง เป็นเรื่องไม่น่าแปลกประหลาดใจอะไร เหตุผลก็คือความจำเป็นเร่งด่วนในการโฆษณาแนวความคิด "การพัฒนาแบบพึ่งตนเอง" ได้เกิดขึ้นในระยะที่ประเทศพัฒนาทั้งหลายต่างกำลังประสบปัญหาวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะในทศวรรษที่ 1970 และความช่วยเหลือที่จะให้เกิดแก่ประเทศกำลังพัฒนาก็จะลดลงกว่าที่คิดความหวังกันไว้ (Frank, 1981)

ทำนองเดียวกัน หลังจากทีรัฐบาลต่าง ๆ ในประเทศกำลังพัฒนา หลาย ๆ แห่งสูญเสียฐานสนับสนุนทางสังคม และเห็นห่างจากประชาชนผู้ยากจนทั้งมวลมากขึ้นเนื่องจากการพัฒนาที่เลื่อมล้ำ ก็ย่อมมีความจำเป็นที่จะต้องกล่าวถึงยุทธศาสตร์การพัฒนาที่เน้นการมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่. ยิ่งกว่านั้น การเน้นพัฒนาชนบทมากขึ้น ก็เป็นเรื่องที่ถูกต้องน่าปรารถนา มิใช่เพราะว่าเพื่อปรับปรุงความเหลื่อมล้ำระหว่างภูมิภาคและความแตกต่างทางรายได้ แต่ก็เพื่อยกกระชับกำลังซื้อของชาวนา ซึ่งหวังว่าจะกลายเป็นตลาดใหม่เพื่อรองรับผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม เพราะอุตสาหกรรมที่ผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้าอยู่ในสภาพอัมตัมแล้ว

อีกประการหนึ่ง ในระยะนี้มีการอภิปรายกันมากขึ้นถึงการพัฒนาที่เน้นยุทธศาสตร์การผลิตเพื่อส่งออกเป็นหลัก โดยเฉพาะเน้นเขตอุตสาหกรรม

แปรรูปส่งออก และธุรกิจอุตสาหกรรมเกษตรเพื่อส่งออกมากขึ้น. การพิจารณาโครงสร้างความจำเป็นของบรรษัทข้ามชาติย่อมช่วยให้เราเห็นแจ่มชัดว่า นี่เป็นปฏิกริยาตอบสนองกับความไร้ประสิทธิภาพในการเปิดโอกาสลงทุนใหม่ ๆ ของอุตสาหกรรมแบบผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้าให้แก่บรรษัทเหล่านี้. โดยส่วนใหญ่แล้วเขตอุตสาหกรรมส่งออกก็ขึ้นเพื่อรองรับการโยกย้ายอุตสาหกรรมจากประเทศที่พัฒนามาสู่แหล่งผลิตใหญ่ในประเทศด้อยพัฒนา. การย้ายแหล่งที่ตั้งเพื่อการผลิตนี้ เกิดขึ้นเมื่อประเทศพัฒนาปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจของตนโดยขยายฐานะขึ้นไปสู่อุตสาหกรรมที่ใช้วิทยาศาสตร์ (Knowledge intensive industry) ดังนั้น กระบวนการผลิตทางอุตสาหกรรมหลายขั้นตอน ทั้งตอนที่สะอาดและเต็มไปด้วยมลภาวะก็จำเป็นต้องย้ายมาตั้งในประเทศด้อยพัฒนา สภาพการณ์นี้เห็น ได้ชัดเจนระหว่างญี่ปุ่นและกลุ่มประเทศอาเซียนในปัจจุบัน ญี่ปุ่นกำลังปรับปรุงโครงสร้างเศรษฐกิจ ส่วนประเทศในอาเซียนกำลังเสนอและส่งเสริมเขตที่ตั้งอุตสาหกรรมประเภทต่าง ๆ เช่น เปโตรเคมีภัณฑ์, ปูน, เคมีภัณฑ์ พุดโดยเฉพาะเจาะจงแล้วในเขตอุตสาหกรรมส่งออกประเทศกำลังพัฒนากำลังกล่าวนี้ บรรษัทข้ามชาติมีช่องทางได้กำไรมากกว่าโดยการย้ายกระบวนการผลิตที่ใช้แรงงานหนาแน่น มาทำการผลิตในประเทศด้อยพัฒนาซึ่งมีแรงงานค่าจ้างต่ำแต่มีประสิทธิภาพไม่ต่างจากแรงงานแบบเดียวกัน ในประเทศพัฒนาแน่นอนละ ยุทธศาสตร์ใหม่ในการเน้นการส่งออกก็จะช่วยเกื้อกูลเสริมจุมุ่งหมายดังกล่าวข้างต้น ได้อย่างที่เช่นกัน. (Landsberg 1979)

โดยสรุป เราย่อมประจักษ์ชัดว่าการเปลี่ยนแปลงนโยบายการพัฒนาและพื้นฐานรองรับทางทฤษฎีต่าง ๆ นั้น ก่อตั้งของกับความต้องการผนวกระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศกำลังพัฒนาเข้ากับระบบทุนนิยมโลกภายใต้การนำของประเทศพัฒนาแล้ว ในประวัติศาสตร์โลกยุคปัจจุบัน กระบวนการดังกล่าวมีลักษณะสำคัญอยู่ที่การแบ่งงานทำระหว่างประเทศแบบใหม่หันองนักวิชาการในโลกที่สามจึงจำต้องมีความเข้าใจภูมิหลังของทฤษฎีและนโยบายการพัฒนาต่าง ๆ นั้น และควรจะสามารถมองเห็นสภาพการณ์อันแวดล้อมแนวคิดทฤษฎีเหล่านั้นได้โดยกระจ่างชัด.

ความจำเป็นที่ต้องสร้างทฤษฎีพัฒนาการของเราเอง

โดยพื้นฐานแล้วนโยบายและทฤษฎีการพัฒนาที่คิดขึ้นมาในประเทศพัฒนาและส่งออกมาสู่ประเทศด้อยพัฒนา ทำหน้าที่เป็นโครงกรอบทางอุดมการณ์ของระบบทุนนิยมโลก. เศรษฐศาสตร์อาณานิคมได้เคยให้เหตุผลทางทฤษฎีอันเป็นรากฐานสำหรับการผนวกรัฐอาณานิคมและกึ่งอาณานิคมเข้าสู่วงจรการแบ่งงานทำระหว่างประเทศมาแล้วฉับไว. วิชาเศรษฐศาสตร์พัฒนาการก็ให้เหตุผลทางทฤษฎีเพื่อผนวกเอาประเทศเหล่านั้นเข้าสู่วงจรการแบ่งงานกันทำระหว่างประเทศแบบใหม่ฉับไว. ปรากฏการณ์นี้เกิดขึ้นตั้งแต่ต้นทศวรรษ 1950 และยิ่งประเทศด้อยพัฒนาถูกผนวกเข้าอยู่ในการแบ่งงานทำระหว่างประเทศมากเท่าไร ก็ยิ่งต้องพึ่งพาประเทศพัฒนามากเท่านั้น ดังนั้นจึงเกิดสภาพการ

พัฒนาแบบพึ่งพาขึ้นในกลุ่มประเทศด้อยพัฒนาทั้งหลาย.

ประเทศโลกที่สามต้องสร้างทฤษฎีของตนเองขึ้นมาเพื่อเป็นเครื่องชี้นำ ในการวางนโยบายและมาตรการเพื่อการพัฒนาของประชาชนทั่วไป มีแต่การเสนอแนวคิดเพื่อการพัฒนาที่คำนึงถึงการมีส่วนร่วมอันแท้จริงของมวลประชาชนเท่านั้น ที่การพัฒนาของสังคมจะดำเนินไปได้โดยอิสระ สันติและยั่งยืน. ทฤษฎีการพัฒนาในแนวนี้ ต้องมีรากฐานมาจากประสบการณ์อันแท้จริงของแต่ละประเทศทั้งในประวัติศาสตร์และปัจจุบัน ตลอดจนการสนองความต้องการของประชาชน. หรืออีกนัยหนึ่งก็คือทฤษฎีเหล่านี้ต้องเกิดขึ้นในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคม.

ความล้มเหลวของยุทธศาสตร์ในการพัฒนาในประเทศโลกที่สามหลายประเทศ ย่อมสะท้อนถึงความล้มเหลวของทฤษฎีการพัฒนาด้วยเช่นกัน นักสังคมศาสตร์ในประเทศเหล่านี้ ได้แสดงความไม่พอใจต่อทฤษฎีที่นำเข้ามาจากต่างประเทศ และเริ่มปลดปล่อยตนเองจากการตกเป็นอาณานิคมทางวิชาการ. การจะทำเช่นนั้นได้มากน้อยเพียงใดย่อมขึ้นกับโครงสร้างอำนาจที่ดำรงอยู่ในสามระดับด้วยกันคือ ระดับชุมชนวิชาการเอง ระดับชาติ และระดับระหว่างประเทศ. หากกำลังทางอำนาจยังคงตกอยู่กับกลุ่มที่มีผลประโยชน์ติดพันกับยุทธศาสตร์และทฤษฎีการพัฒนาเดิม การต่อสู้ให้ได้มาซึ่งการสร้างทฤษฎีที่เป็นอิสระก็ยังคงต้องดำเนินไปบนเส้นทางที่ยากลำบากและยาวนานอีกต่อไป. ประสบการณ์เมื่อไม่นานนี้ชี้ว่า การต่อสู้นี้จะเข้มข้นมากเป็นพิเศษ ในประเทศที่ยุทธศาสตร์และทฤษฎีการพัฒนามีผลมากที่สุดในที่สุด หรือกล่าว

อีกนัยหนึ่งก็คือ ประเทศใดที่ผลประโยชน์จากการปฏิบัติตามยุทธศาสตร์การพัฒนา กลับไปตกอยู่กับบริษัทข้ามชาติของประเทศพัฒนาเป็นส่วนใหญ่ นั่นเอง.

นักวิชาการชาวลาตินอเมริกาในกลุ่มหนึ่ง ได้ทำการต่อสู้เพื่อให้เป็นอิสระจากการเป็นอาณานิคมทางวิชาการ การต่อสู้นี้ได้เกิดขึ้นเกือบหนึ่งทศวรรษก่อนที่เพื่อนนักวิชาการทางเอเชียจะเริ่มค้นบ้าง.

ในปลายปี 1975 นักวิชาการชาวเอเชียจำนวนหนึ่งได้ประชุมกันที่กรุงเทพมหานคร ภายใต้การอุปถัมภ์ขององค์การ UNESCO และ Asian Development Institute เพื่ออภิปรายถึงบทบาทของนักสังคมศาสตร์ในกระบวนการพัฒนา ผลผลิตสุดท้ายอย่างหนึ่งของการประชุมก็คือ หนังสือเล่มหนึ่งชื่อ การคิดทบทวนปัญหาการพัฒนาของเอเชีย อันเป็นสรุปรวมรายงาน และข้อเสนอแนะที่สำคัญ. ผู้เข้าร่วมประชุมส่วนใหญ่ได้มีท่วงทำนองในการวิจารณ์ตนเอง และได้ตัดสินใจที่จะพยายามให้บรรลุถึงการพึ่งตนเองทางสังคมศาสตร์โดยอาศัยประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรมของท้องถิ่น นอกจากนี้นักวิชาการชาวเอเชียเหล่านี้ก็แสดงความไม่พอใจกับทฤษฎี และนโยบายการพัฒนาที่นำเข้ามาจากประเทศพัฒนา ประเด็นต่าง ๆ ที่มีการยกมาอภิปรายกันในการประชุมนี้ ก็เชื่อมโยงกับการอภิปรายของเราเกี่ยวกับ ประเด็นในการพัฒนาประเทศและหลักสูตรการศึกษาของมหาวิทยาลัย. เราจึงขอคัดประเด็นที่มีการอภิปรายกันอย่างกว้างขวางในที่ประชุมนี้มาไว้ข้างล่างนี้ เพื่อที่จะจับประเด็นเหล่านั้นให้ชัดเจนขึ้น นอกเหนือจากการ

รับรู้บรรยากาศในที่ประชุมว่าเป็นอย่างไร. ต่อไปนี้เป็นถ้อยแถลงที่น่าสนใจ :

“คุณเหมือน จะ เป็น ความรู้ สึก ทัว ไป ของ ที่ ประชุม ว่า นัก สังคม ศาสตร์ ใน ภูมิภาค นี้ (เอเชีย) มิ ได้ แสดง บทบาท อย่าง ที่ นัก กล่าว คือ พวกเขา เป็น เพียง นัก ลอก เลียน ผู้ นำ เข้า ซึ่ง ความ คิด และ ทฤษฎี และ พวกเขา เอง ก็ ขาด ความ คิด ริเริ่ม กัน เป็น ส่วน ใหญ่.... นัก สังคม ศาสตร์ ใน ภูมิภาค นี้ ซึ่ง ค่า ก็ ได้ รับ การ ฝึก ฝน มา จาก ตะวัน ตก เป็น เติ มื่อ น “ชน ชัน นำ ผู้ ด้อย ไป ลอ ย มา” และ มิ มี ไร ก หน ยั่ง อยู่ ใน ประเทศ ของ คน พวกเขา ได้ เลิก คิด ต่อ กับ มวล ประชาชน และ มิ แยะ แส ท จะ ปรี กษา ทา รือ กับ คน ธรรม คา สาม ัญ ผู้ มี ญูญา ซึ่ง บาง ครั้ง สามารถ ให้ คำ เน้น ว่า ที่ คิด ว่า ความ รู้ ที่ หนี บ ยี่ น มา จาก ต่าง ประเทศ” (Atal 1977, pp. 150-51)

“แม้ว่า ใน หลาย กรณี สังคม ศาสตร์ ตะวัน ตก จะ ไม่ เหม ะ สม กับ สภาพ ใน ท้อง ดิน ของ ประเทศ ด้อย ผลิต มา แต่ วิชา การ นี้ ก็ ยัง ได้ รับ การ ปลุก ฝัง ไว้ ใน สถาบัน ต่าง ๆ ของ มหา วิทยาลัย เนื่องจาก ชาติ ทฤษฎี ที่ คิด ขึ้น เอง ใน ท้อง ดิน นั้น เมา เป็น ทาง เลือ ก” (Pieris, 1977, p. 19)

“เรา ได้ ทั น เมา ตระ หนั ก ชัด แล้ ว่า โดย ล่า พัง ทฤษฎี เศรษฐ ศาสตร์ นั้น ไม่ สามารถ หา ทาง ออก ให้ กับ บั ญ หาร วย แปร ที่ ภูมิภาค ของ เรา เเชิ ญ อยู่ ได้ กล่าว โดย ทัว ไป ก็ คือ เรา สูญ เสี ย ความ เชื่ ม นั น คอ แบบ จำ ลอ ง การ ผลิต มา ที่ ได้ จาก วิชา เศรษฐ ศาสตร์ ใน กระ แส หลั ก

(นีโอกลาสสิก) การวางแผนพัฒนามิได้เป็น
วงการเฉพาะของวิชาเศรษฐศาสตร์อีกต่อไป” (Malhatra 1977, p. 3)

“เรากำลังตระหนักถึงภัยอันตรายจากการเป็น
อาณานิคมทางวิชาการ... เราต้องการปลด
เปลื้องจิตใจของเราให้หลุดไปจากกรงขังของ
แบบแผนต่าง ๆ ที่กำหนดมาให้เรา (โดย
ประเทศพัฒนา) และ... เรากำลังมุ่งไปสู่การ
พึ่งตนเองทางสังคมศาสตร์ โดยไม่ติดอยู่กับ
ล้าเนกแบบชาตินิยมหรือการคลังชาติ แต่
อาศัยการอภิปรายร่วมกันถึงประสบการณ์
ของแต่ละประเทศที่อาจนำมาใช้ได้ก็....”
(Dube 1977, pp. 155-56)

การที่นักวิชาการเอเชียได้หันมาตระหนักถึง
ภัยอันตรายจากการเป็นอาณานิคมทางวิชาการนั้น
เป็นก้าวหนึ่งที่สำคัญในการต่อสู้คัดค้านจักรวรรดิ
นิยมทางวัฒนธรรม. จึงเป็นที่น่าเข้าใจที่นักวิชา
การเหล่านี้ได้เข้าใจแจ่มแจ้ง ถึงความหมายของ
การศึกษาว่า เป็นมิติหนึ่งของจักรวรรดินิยมทาง
วัฒนธรรม เกือบหนึ่งทศวรรษมาแล้วนักเศรษฐ
ศาสตร์ลาตินอเมริกาจาก 17 ประเทศ ได้ออก
แถลงการณ์เรียกร้องให้มีการปลดปล่อยการวิจัย
และการสอนวิชาเศรษฐศาสตร์ให้หลุดพ้นจากการ
ครอบงำของแบบจำลองแองโกล-แซกซอน (นีโอก
ลาสสิก) พวกเขาได้ประนามการสอนทฤษฎีที่
สรุปขึ้นจากความเป็นจริงหรือประสบการณ์ที่แตก
ต่างอย่างฉิบสับไปจากลาตินอเมริกา โดยการสอน
นั้นมิได้มีการวิพากษ์วิจารณ์หรือคัดเลือก ให้เหมาะ
สม. ได้มีการชี้ถึงประเด็นนี้ขึ้นโดยเฉพาะว่า:-

“การสอนหรือแม้แต่การวิจัยอังกอาศัยแบบ
จำลองการแข่งขันเสรีแบบสถิตย์ ซึ่งแม้จะ

คำนึงถึงภาวะทางสถาบันซึ่งมีลักษณะอาศัยตัว
ตามที่ทฤษฎีแบบเคนส์และทฤษฎีการผูกขาด
อธิบายไว้ ก็ยังจำเป็นต้องสมมติไว้ก่อน ว่า
มีแนวโน้มเข้าสู่ดุลยภาพ ทั้ง ๆ ที่ระบบ
เศรษฐกิจลาตินอเมริกาวันนี้ยังอยู่ในระบบ
ผูกขาดมากขึ้น และประสบปัญหาผูกขาด
มากขึ้นทุกที. และภาวะเช่นนี้นั้นแหละที่ทำให้
ให้เกิดการขาดดุลยภาพและความอลหม่าน
ขึ้นมาในความเป็นจริงซึ่งก็คือ เกิดการ
พัฒนาขึ้นสำหรับคนส่วนหนึ่งเพียงหยิบมือ
เดียว แต่เกิดภาวะถดถอยพัฒนาขึ้นกับมวลชน
จำนวนมาก”. (Cockroft et. al.
1972, pp. 308-9)

นับวันนักสังคมศาสตร์จากโลกที่สาม ยังไม่
พอใจกับความรู้ที่ได้เรียนมาจากประเทศพัฒนามาก
ขึ้น พวกเขาตั้งข้อสงสัยต่อทฤษฎีและนโยบายการ
พัฒนาที่ประเทศของตนดำเนินอยู่ จึงได้เรียกร้อง
ให้วิพากษ์วิจารณ์ข้อสรุปทางทฤษฎี ซึ่งมีกำเนิดมา
จากประเทศพัฒนาและเป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้าง
ขวางของวงวิชาการต่าง ๆ ดังตัวอย่างเช่น

1. ทฤษฎีที่เรียกกันว่า การเพิ่มขึ้นพรวก
พราคาของประชากรและความเกี่ยวพันกับ
ความล้าหลังทางเศรษฐกิจ
2. ข้อสรุปทางทฤษฎีที่ว่า การรับทุนจากต่าง
ประเทศเท่านั้นจึงจะสามารถพัฒนา
ประเทศได้ ดังนั้นจึงต้องให้การส่งเสริม
ต่อกิจกรรมของบรรษัทข้ามชาติโดยไม่มี
เงื่อนไข
3. ลักษณะและรูปแบบของสิ่งที่เรียกกันว่า
ความช่วยเหลือทางการเงิน เศรษฐกิจ

และวิทยาการที่ประเทศพัฒนาให้แก่ประเทศด้อยพัฒนา

4. การก้าวเสรีเป็นสูตรสำเร็จอันเดียวที่สามารถประกันว่า การพัฒนาของประเทศล้าหลังจะเกิดขึ้นได้
5. การทำวิสาหกิจเสรีอย่างไม่จำกัด เป็นเงื่อนไขจำเป็นแต่ลำพังในการพัฒนาอุตสาหกรรม (ปล่อยให้ทุนต่างชาติเข้ามาอย่างเสรี แม้จะมีภารกิจกำแพงภาษีก็ตาม)

นอกจากนี้ยังมีแนวโน้มประจำ ที่จะค้ำเนินรอยตามแบบแผนการวิเคราะห์แบบนีโอคลาสสิก โดยการแยกปรากฏการณ์ทางเศรษฐกิจออกมาโคก ๆ และคัดถอนลักษณะทางสังคมของเศรษฐกิจ การเมืองคลาสสิก และนั่นก็คือ แยกการศึกษาและการปฏิบัติของนักเศรษฐศาสตร์ออกจากชีวิตจริงของประชาชนและความรับผิดชอบที่มีต่อประชาชน ผลก็คือ ทฤษฎีการพัฒนาที่ได้รับการปลูกฝังในประเทศด้อยพัฒนา มักจะขาดมิติทางประวัติศาสตร์ และมองข้ามประสบการณ์ที่ประเทศเหล่านี้เคยตกเป็นอาณานิคม และไม่ทำการวิพากษ์วิจารณ์ทิศทางและลักษณะการแปรสภาพโครงสร้างทางสังคม⁶ ลักษณะของทฤษฎีเหล่านี้จึงขาดการวิเคราะห์ทางชนชั้น และไม่สามารถบีบโป่งผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของกลุ่มสังคมต่างๆ ที่ขัดแย้งกัน และการแสดงให้เห็นถึงวิธีการใช้

อำนาจรัฐ เพื่อความเป็นเจ้าของของกลุ่ม (อ้างแล้ว, หน้า 311, **Ashraf 1977**, หน้า 122)

เมื่อคำนึงถึงความบกพร่อง ดังกล่าวมาข้างต้นนี้ จึงไม่เป็นที่ประหลาดใจว่า K.N. Raj (1981) จะว่าฟังว่าพันธกิจความล้มเหลวของทฤษฎีการพัฒนา ที่ไม่สามารถค้นคว้าอย่างลึกซึ้งถึงความสัมพันธ์ต่อกัน ระหว่างเทคโนโลยีและการจัดองค์กร โดยเฉพาะอย่างยิ่งภายใต้สภาพทางประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง. กลยุทธ์การพัฒนาใดๆ ที่จะสามารถแก้ไขปัญหาค่าความยากจน การว่างงาน และความเหลื่อมล้ำทางรายได้ จำเป็นจะต้องขึ้นอยู่กับรากฐานทางประวัติศาสตร์ที่ประจักษ์ชัดและการวิเคราะห์เชิงโครงสร้างของประเทศที่เกี่ยวข้อง. อย่างไรก็ตาม เราควรทำให้กรอบการวิเคราะห์เช่นนั้นแข็งแกร่งขึ้น โดยการขจัดข้อสรุปทางทฤษฎีที่ยังไม่กระจ่างชัด ดังกล่าวมาข้างต้นออกไป. การวิเคราะห์ทางชนชั้นถึงพลังแห่งความเหลื่อมล้ำทางรายได้ จะช่วยให้เราเข้าสู่ความเป็นจริงได้มากขึ้น การวิเคราะห์เช่นนั้นจะทำให้เราได้รับความกระจ่างเกี่ยวกับพลังทางเศรษฐกิจและสังคม ในประเทศด้อยพัฒนาซึ่งมีแนวโน้มที่จะสงวนรูปแบบการกระจายรายได้ให้คงอยู่เช่นนั้น การวิเคราะห์ถึงลักษณะและบทบาทของกลุ่มผูกขาดในโครงสร้างอำนาจของประเทศจะช่วยให้ความกระจ่างแก่เราในการเข้าใจขอบเขตที่ว่า ทำไมมาตรการบาง

6. A.H. Hanson, Max Gluckman, Nicolas Kaldor และ Dudley Seers ได้ชี้ให้เห็นว่า เราไม่สามารถศึกษาหรือสอนเกี่ยวกับประเด็นหลักของการพัฒนาในแง่เศรษฐกิจ โดยแยกออกจากปัจจัยทางสังคม การเมืองวัฒนธรรม ได้เลย. *Seers (1979, p. 712)* ได้กล่าวอย่างถูกต้องว่า "วิชาเศรษฐศาสตร์พัฒนาการที่ยอมรับกันมา ได้รับการพิสูจน์ว่ามีประโยชน์น้อยกว่าที่คาดคิดกันไว้อย่างเล็งผลเลิศ ในช่วงที่วิชาเพิ่งเกิดขึ้นใหม่ๆ ในบางสถานการณ์ ข้อเสนอทางทฤษฎีของวิชานี้อาจไปซ้ำเติมปัญหาสังคมที่ดำรงอยู่ได้ หากหันเหความสนใจออกห่างไปจากสาเหตุอันแท้จริงของปัญหาหรือจากตัวปัญหาหนึ่งเอง.

อย่างทีเสนอขึ้นมาเพื่อขจัดความเหลื่อมล้ำทางรายได้ก็ต้องถูกชักขวาง เป็นต้นว่า ข้อเสนอให้เก็บภาษีมรดก ภาษีสมูลค่าเพิ่มของทรัพย์สิน การปฏิรูปที่ดินอย่างแท้จริง เป็นต้น. การวิเคราะห์ทางชนชั้นและโครงสร้างจะช่วยเปิดเผยให้เห็นถึงพลังแอบแฝงของกลุ่มในสังคมที่มีอิทธิพลและอำนาจครอบงำ คำเนิการชักขวาง ความพยายามใด ๆ ที่จะแปรสภาพสังคมให้ดีขึ้น เพื่อสร้างสรรคสังคมนิยม ยุติธรรม ดังเช่น การพยายามแก้ปัญหาความยากจน และความเหลื่อมล้ำทางรายได้ พลังแอบแฝงเหล่านี้เป็นที่รู้จักดี ในบรรดาคณาจารย์ผู้ไร้การศึกษา ซึ่งก็ยังคงอยู่กับพลังชักขวางเหล่านี้เป็นประจำ ขณะที่นักวิชาการผู้เปี่ยมด้วยคุณวุฒิทางการศึกษา กลับถูกฝึกฝนให้มองข้ามปรากฏการณ์เหล่านี้ไปเสีย เพราะไม่สามารถหาหลักฐานเชิง

ปริมาณมายืนยันได้. แม้หากการปฏิบัติหรือประสบการณ์เป็นบรรทัดฐานของความจริง ก็อาจกล่าวได้ว่า คณาจารย์ผู้ไร้การศึกษานั้นอยู่ใกล้ชิดกับความเป็นจริง ขณะที่นักวิชาการผู้ปราศปรื่องนั้นยังอยู่ห่างไกลความเป็นจริงทุกที การขาดการวิเคราะห์ปัญหาเหล่านี้ ทั้งในแง่รวม และในแง่ที่สัมพันธ์ต่อกันกับพลังทางสังคมอื่น ๆ อาจทำให้มีการเสนอมาตรการที่ไร้ประสิทธิภาพและไร้เคียงสาได้ แน่แน่นอน มาตรการเหล่านี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อรับใช้การรักษาสถานะเดิมเท่านั้น. ในทางตรงข้ามการวิเคราะห์ปัญหาที่ถูกก้อง ย่อมนำไปสู่นโยบายอีกชุดหนึ่งซึ่งอาจจะมีลักษณะรุนแรง และมุ่งหมายให้เกิดการแปรสภาพสังคมให้เกิดขึ้นอย่างวัฒนาถาวร. ●

บรรณานุกรม

1. *ARNOVE, Robert F.*, "The Ford Foundation and 'Competency-building' Overseas: Assumptions, Approaches, and Outcomes" Paper submitted to the 1976 Annual Meeting of the American Political Science Association, the Palmer House, Chicago.
2. *ASHRAF, Ahmad* "The Social Scientist and the Challenges of Development", in *Atal and Pieris, eds., 1977.*
3. *ATAL, Yogesh*, "Confrontation and Consensus : A Review of the Debate", in *Atal and Pieris, eds., 1977.*
4. *ATAL, Yogesh and Ralph Pieris, eds.*, **Asian Rethinking on Development.** A Symposium by UNESCO and UN Asian Development Institute, New Delhi, Abhinav, 1977.
5. *BECKMANN, George M.*, "The Role of Foundations". **The Annals of the American Academy of Political and Social Science**, November 1964.
6. *BELL, Peter F.*, "'Cycle' of Class Struggle in Thailand", in *Andrew Turton; Jonathan Fast and Malcolm Caldwell, eds. Thailand : Roots of Conflict*, Nottingham, Spokesman, 1978, pp. 51-79.

7. **CARNOY, Martin, Education as Cultural Imperialism**, New York, David McKay, 1974.
8. **COCKROFT, James D., Andre Gunder Frank and Dale L. Johnson, Dependence and Underdevelopment, Latin America's Political Economy**, New York, Anchor Books, 1972.
9. **DOMHOFF, G. William, Who Rules America?** Prentice-Hall, 1967.
10. **DOMHOFF, G. William, The Higher Circles, the Governing Class in America**, New York, Random House, 1970.
11. **DOS SANTOS, Theotonio, "Theory of Development, Dependence and Social Change"**, Paper submitted to International Conference on **"Alternative Development Strategies and the Future of Asia"**, New Delhi, March 1980.
12. **DUBE, S. C., "The Achievements"**, in **Atal and Pieris, eds., 1977**.
13. **FRANK, Andre Gunder, "Sociology of Development and Underdevelopment of Sociology"**, in **Cockroft, James D. et. al., 1972**.
14. _____, **Reflections on the World Economic Crisis**, New York, Monthly Review Press, 1981.
15. **FROBEL, Folker, Jurgen Heinrichs and Otto Kreye, "Export-Oriented Industrialization of Underdeveloped Countries"**, **Monthly Review**, November 1978a.
16. _____, "The World Market for Labor and World Market for Industrial Sites", **Journal of Economic Issues**, December 1978b.
17. _____, **The New International Division of Labour, Structural Unemployment in Industrialized Countries and Industrialization in Developing Countries**, Cambridge University Press, 1980.
18. **GEORGE, Susan, How the Other Half Dies, The Real Reasons for World Hunger**, Penguin Books, 1976.
19. **GRIFFIN, Keith, "Economic Development in a Changing World"**, **World Development**, 1981, Vol. 9(3) pp. 221-26.
20. **HAYTER, Teresa, Aid as Imperialism**, Penguin Books, 1971.
21. **HIRSCHMAN, Albert O., "The Changing Tolerance for Income Inequality in the Course of Economic Development"**, **Development Digest**, Vol. 7. April 1974.

22. **KOFI, Tetteh A., Institutional Model of Development and Underdevelopment : A Comparative Analysis of the West and Japan and the Third World**, Tokyo, Institute of Developing Economies, 1979.
23. **MAGDOFF, Harry, The Age of Imperialism, the Economics of U. S. Foreign Policy**, New York, Monthly Review Press, 1969.
24. **MALHOTRA, Ram C.**, "The Issues" in **Atal and Pieris, eds., 1977.**
25. **MYRDAL, Gunnar, Beyond the Welfare State, Economic Planning in the Welfare States and Its International Implications**, London, Gerald Duckworth, 1960.
26. ———, **Asian Drama, An Inquiry into the Poverty of Nations**, A Pelican Book, 1968, Vol. 2.
27. **PETRAS, James, Critical Perspectives on Imperialism and Social Class in the Third World**, New York, Monthly Review Press, 1978.
28. ———, "Neo-Fascism : Capital Accumulation and Class Struggle in the Third World", in **Bruce McFarlane, ed., A Political Economy of Southeast Asia in the 1980s**, Adelaide, Veriken Press, 1979.
29. **PIERIS Ralph**, "The Symposium : Genesis and Exegesis", in **Atal and Pieris, eds, 1977.**
30. **RAJ, K.N.**, "Development Issues and University Curricula in 'Developing' Countries". A Paper submitted to Workshop on **"Issues in Development Studies in Asean Countries"**, University Malaya, Malaysia, December 1981.
31. **SEERS, Dudley**, "The Birth, Life and Death of Development Economics", **Development and Change**, 1979, Vol. 10.
32. **SIMPSON, James R.**, "The Origin of United States 'Academic Interest in Foreign Economic Development'", **Economic Development and Cultural Change**, April 1976, Vol. 24.
33. **SMITH, David N.**, **Who Rules the Universities? An Essay in Class Analysis**, New York, Monthly Review Press, 1974.